

**Анотація на вибірккову навчальну дисципліну
«Професійне втручання в кризових ситуаціях»**

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський) рівень вищої освіти*

Галузь знань – *23 Соціальна робота*

Спеціальність – *231 Соціальна робота*

Освітньо-професійна програма – *Соціальна робота*

Кількість кредитів – *4*

Рік підготовки – *3, семестр – 6*

Компонент освітньої програми: *вибірковий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Шандор Федір Федорович, доктор філософських наук, професор кафедри соціології і соціальної роботи, e-mail: fedir.shandor@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

1. Актуальність курсу. У наш час майже у кожній державі відбуваються події, пов'язані з природними, екологічними, техногенними та технічними катастрофами, які призводять до загибелі великої кількості людей, а також залишають психологічні та фізичні травми у тих, хто вижив. У сфері екстремальних та кризових ситуацій життя людей нерідко набуває своєрідних рис, а психологічні закономірності виступають в особливих поєднаннях, які не властиві іншим умовам життя. Неминучий наслідок екстремальних ситуацій — руйнування базової потреби людини — потреби в безпеці, порушення стабільної картини світу. Це призводить до важких відстрочених наслідків: невротизації, депресивних станів, втрати віри в себе, втрати перспективи – і багато в чому визначає подальшу долю не тільки однієї конкретної людини, але і цілих соціальних груп. Ці факти змушують нас говорити про те, що питання, зв'язані з наданням професійної допомоги в надзвичайних ситуаціях, не можуть далі залишатися в рамках одного відомства, а здобувають державне значення. Кризове **втручання** потребує особливої уваги до дотримання етичних норм і **професійних цінностей соціальної роботи**. Загалом кризове **втручання** є системою методів **соціальної роботи**, спрямованої на підтримку клієнта, який перебуває у кризовій **ситуації**, а також на допомогу клієнтові у подоланні певної проблеми.

2. Метою дисципліни є: отримання студентами системних знань з питань теорії та практики психологічної допомоги людині, яка перебуває в кризовому стані, засвоєння алгоритму надання першої психологічної допомоги, розкриття поведінкових, когнітивних та екзистенційних підходів до регулювання кризової поведінки клієнтів.

Завдання курсу: засвоєння теорії і практики допомоги людині, яка перебуває в кризовому стані; вивчення психологічних особливостей поведінкових, когнітивних та екзистенційних підходів щодо регулювання виниклого труднощі; визначення оптимального алгоритму надання першої психологічної допомоги; засвоєння загальних і спеціальних прийомів консультативною,

діагностичною, терапевтичною, реабілітаційною або іншої професійної взаємодії у відповідності з запитом інформації про клієнта і його ситуацію.

3. Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни.

1. Кризове втручання як теорія практичної соціальної роботи.
2. Теоретичні основи кризового втручання.
3. Чинники зниження здатності індивіда протистояти стресовим ситуаціям. Наслідки кризи.
4. Використання кризового втручання. Кризове втручання на перших порах, кризове втручання у гострих і хронічних ситуаціях
5. Умови досягнення очікуваного результату в процесі кризового втручання.
6. Найпоширеніші методи кризового втручання: кризове консультування та інтенсивний догляд (опіка).
7. Техніки психологічної підтримки під час кризового консультування. Методика вербалізації емоційних станів; програвання взаємних ролей; інструкція (порада); методика опосередкованого спілкування; сімейне обговорення; техніка формування навичок і вмінь.
8. Інтенсивний догляд (опіка) як стратегія втручання. Основні напрями допомоги.
9. Застосування кризового втручання. Розвиток та подолання кризи. Дотримання етичних норм і професійних цінностей соціальної роботи. Неefективне кризове втручання.

4. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *Знати:*

- Розуміння походження теорії кризи. Визначення факторів ризику, що поглиблюють кризу.
- Розуміння різноманітних методів дорадництва і моделей, які застосовуються для залучення клієнта до співпраці.
- Розуміння різних методів роботи, для оцінювання тих клієнтів, які постійно є під впливом суїцидальних думок.
- Розуміння специфіки роботи з друзями, родичами, членами громади тих, хто вчинив самогубство.
- Розуміння дорадниками важливості самоопіки та вміння володіти техніками виживання у роботі з клієнтами, які знаходяться у кризі/чи/та/на стадії самогубства.

Вміти :

- визначати різні типи кризи.
- допомогти клієнту визначити і оцінити відповідні внутрішні та зовнішні ресурси.
- надати допомогу як безпосередньо клієнту, так і його/її родичам після спроби самогубства.
- допомогти клієнтові відновити рівновагу після виходу з кризи.
- оцінити ступінь ймовірності вчинити самогубство.
- допомогти громаді у визначенні та промоції здорового способу життя та інших стратегій щодо запобігання самогубств.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. - К.: Академвидав, 2005. – 328 с. (Альма-матер) Стор 87-98
2. Соціальна робота. В 3-х ч. / За ред. Семигіної Т. В., Григи І. М. — К.: Києво-Могилянська академія, 2004. — Ч. 2. Теорії та методи соціальної роботи. Стор 91-99.
3. Представництво інтересів соціально вразливих дітей та сімей: Навч. посібник / За ред. Т.В. Семигіної. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 216 с. Стор 186-192
4. Булах І.С. Психологія життєвих криз особистості : навч. посіб. / І.С. Булах. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – С. 8-35.
5. Максименко С.Д. Психологічна допомога тяжким соматично хворим : навч. посіб. / С.Д. Максименко, Н.Ф. Шевченко. – К. : Ін-т психології імені Г.С. Костюка; Ніжин: Міланік, 2007. – 115 с.
6. Савчин М.В. Вікова психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
7. Соціально-психологічна профілактика стресів та стресових розладів учнів та студентів : навч. посіб. / [за ред. В.Г. Панка, І.І. Цушка]. - К. : Ніка-Центр, 2007. – 164 с.
8. Титаренко Т. Життєві кризи : технологія консультування / Тетяна Титаренко. – К. : Главник, 2007. – С. 89-93, 116-120. – Психологічний інструментарій.
9. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості : у межах і за межами буденності / Т.М. Титаренко. – К. : Либідь, 2003. – 376 с.
- 10.Черезова І.О. Психологія життєвих криз особистості : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І.О. Черезова. – Бердянськ, БДПУ, 2016.– 193 с.
- 11.Черній А., Колодич О. Інклюзивна освіта. Практикум : навчальний посібник / А. Черній, О. Колодич. – Рівне : РОІППО, 2020. – 180 с.
- 12.Яковенко С.І. Соціально-психологічна допомога при надзвичайних ситуаціях та критичних інцидентах / С.І. Яковенко, В.І.Лисенко – К.:Інститут соціології, 1999. – 224 с.

Допоміжна

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями / В.Й. Бочелюк, А.В. Турубарова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Бочелюк В.Й. Юридична психологія / В.Й. Бочелюк. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 336 с.
3. Бочелюк В.Й. Кримінально-виконавча психологія /В.Й.Бочелюк, Т.А. Денисова. – К. : Істина, 2008. – 328 с.
4. Гаврілець І.Г. Психофізіологія людини в екстремальних ситуаціях : навч. посіб./ І.Г. Гаврілець. – К. : ЗАТ «Віпол», 2006. – С. 76-85.
5. Запобігання торгівлі жінками : посіб. [для вчителів] / [Горбунова О.Г., Левченко К.Б , Савич Л.Л. та ін.]; за ред. К.Б. Левченко, О.А. Удалової. – Харків : Видавництво ун-ту внутрішніх справ, 2000. – 184 с.